

ROZDZIAŁ V. UPORZĄDKUJ SWOJE (I NIE TYLKO) SPRAWY

Czeka to nas wszystkich

Zdarza się, że odchodzą nasi bliscy. Nas też kiedyś zabraknie. Śmierć kończy nasz pobyt na ziemi pod względem naszych praw. Ale „nie wszystek umrę”, bo nasi bliscy mogą po nas dziedziczyć, nasz zwierzak może trafić w dobre ręce, a książki możemy przekazać bibliotece.

O tym, jak uregulować dziedziczenie, pisaliśmy w poradniku wydanym w ubiegłym roku. W tym rozdziale znajdziesz porady dotyczące formalności, które wiążą się ze śmiercią bliskich osób, a przy okazji – będą tu też porady dla Ciebie.

Przeczytasz tutaj o (koniecznej) wizycie w urzędzie stanu cywilnego, o tym, jak uzyskać zaświadczenie pogrzebowe. Dowiesz się również, jak zabezpieczyć cyfrowe dziedzictwo na portalu społecznościowym oraz co zrobić z ukochanymi zwierzętami, np. pieskiem, kotkiem czy papugą.

a. Urząd stanu cywilnego

Profesorowi prawa administracyjnego Tadeuszowi Wosiowi przypisuje się stwierdzenie, że „życie człowieka zaczyna się od aktu administracyjnego i kończy aktem administracyjnym”. Miał na myśli akta stanu cywilnego: akt urodzenia i akt zgonu, które regulują nasze funkcjonowanie na świecie.

W razie śmierci bliskiej osoby wizyta w urzędzie stanu cywilnego jest konieczna. Właśnie tam prowadzone są akta stanu cywilnego, czyli dokumentowane są zarówno urodziny, jak i zgony (a także małżeństwa). Zob. rozdział *Senior w urzędzie*.

Zgodnie z **art. 13 ust. 2** prawa o aktach stanu cywilnego: „Zgon rejestruje kierownik urzędu stanu cywilnego właściwy ze względu na miejsce zgonu albo miejsce znalezienia zwłok”.

Co to oznacza? Jeśli do śmierci doszło np. podczas wakacyjnego wyjazdu, zgon należy zgłosić w urzędzie obejmującym swoim działaniem miejscowość, w której doszło do zgonu, a nie miejsce codziennego zamieszkania zmarłego.

Zgon może zgłosić:

- współmałżonek osoby, która zmarła,
- pozostała rodzina zmarłej osoby, np. dzieci, wnuki, prawnuki, rodzice, dziadkowie, brat, siostra, siostrzenica, bratanek, teściowie,
- pełnomocnik jednej z powyższych osób.

By zgłosić w urzędzie zgon, trzeba mieć przy sobie **dowód osobisty** osoby zmarłej. Będziesz potrzebować także **karty zgonu** wystawionej przez lekarza oraz swojego **dokumentu tożsamości**.

Uzyskanie aktu zgonu jest konieczne m.in. do przeprowadzenia pochówku zmarłego. Masz na zgłoszenie zgonu w USC 3 dni od dnia wystawienia karty zgonu. Jeśli osoba zmarła na skutek choroby zakaźnej – tylko 24 godziny od momentu zgonu.

b. Zaświadczenie pogrzebowe

Jeśli poniosłeś(-łaś) koszty pogrzebu, w większości sytuacji możesz uzyskać zaświadczenie pogrzebowe z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Zasadą jest, że jeśli osoba zmarła była ubezpieczona – m.in. gdy pobierała rentę lub emeryturę, pracowała zawodowo albo pobierała zasiłek – osobie, która poniosła koszty pogrzebu, przysługuje zasiłek pogrzebowy (podstaw do wypłaty zasiłku pogrzebowego jest sporo – wszystkie znajdziesz w **art. 77 ust. 1** ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych).

Oczywiście najpierw koszty pogrzebu trzeba ponieść, ale suma zasiłku jest stała – wynosi **4000 zł** – i nie zależy od wysokości poniesionych kosztów.

Zasiłek pogrzebowy przysługuje:

- członkowi rodziny, niezależnie od kwoty poniesionych kosztów pogrzebu,
- osobie obcej lub pracodawcy, domowi pomocy społecznej, gminie, powiatowi, osobie prawnej kościoła lub związku wyznaniowego – do wysokości poniesionych kosztów, ale nie więcej niż 4000 zł.

W razie poniesienia kosztów pogrzebu przez więcej niż jedną osobę lub jeden podmiot zasiłek pogrzebowy ulega podziałowi między te osoby lub podmioty – proporcjonalnie do poniesionych kosztów pogrzebu.

Jakie dokumenty złożyć do ZUS?

1. Wniosek o wypłatę zasiłku pogrzebowego (druk Z-12)
2. Akt zgonu
3. Oryginały rachunków poniesionych kosztów pogrzebu, a jeżeli oryginały zostały złożone w banku – kopie rachunków potwierdzone przez bank za zgodność z oryginałem
4. Dokumenty potwierdzające Twoje pokrewieństwo lub powinowactwo z osobą zmarłą (skrócone odpisy aktów stanu cywilnego)
5. Zaświadczenie płatnika składek o podleganiu ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym

Uwaga! Akt zgonu może być wystawiony za granicą.

Ważne! Zasiłek pogrzebowy przysługuje tylko raz po tej samej osobie zmarłej.

Prawo do zasiłku pogrzebowego wygasa, jeśli nie zgłosisz wniosku o jego przyznanie w okresie **12 miesięcy** od dnia śmierci osoby, po której zasiłek przysługuje.

Jeżeli nie mogłeś(-łaś) złożyć wniosku w tym terminie z powodu późniejszego odnalezienia zwłok lub zidentyfikowania osoby zmarłej albo innych przyczyn całkowicie niezależnych od Ciebie, prawo do zasiłku pogrzebowego wygasa po upływie 12 miesięcy od dnia pogrzebu.

Aby udokumentować te okoliczności, powinieneś/powinnaś złożyć zaświadczenie z policji lub prokuratury, odpis zupełny aktu zgonu lub inny dokument, który potwierdza zaistnienie okoliczności lub przyczyny uniemożliwiającej wcześniejsze złożenie wniosku.

Więcej o zasiłku pogrzebowym przeczytasz w dziale V cytowanej już ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Cyfrowe dziedzictwo

Po śmierci Pani Teresy jej bliscy zorientowali się, że zostało po niej nie tylko własnościowe mieszkanie pełne rzeczy, ale aktywne konta na portalach społecznościowych. Byli zdumieni, że te profile nie zniknęły same.

Od pewnego czasu nasze życie toczy się nie tylko w świecie realnym, ale też w tym drugim – wirtualnym. Jesteśmy obecni na portalach społecznościowych, gdzie czytamy, komentujemy, publikujemy.

Czasem, gdy długo nie zaglądamy na portale, czujemy tzw. FOMO (ang. *fear of missing out*), czyli obawę, że coś przegapiliśmy, że coś nas ominęło.

Możemy pozostawić po sobie sporo naszego „cyfrowego dziedzictwa”. Warto wiedzieć, co może stać się po naszej śmierci z naszym kontem w serwisie, np. na Facebooku (Meta), korzystając z jego regulacji.

Na początku przypomnijmy, że portale społecznościowe są całkowicie prywatnymi inicjatywami niezależnych, komercyjnych podmiotów. W większości przypadków portale są właścicielami i dysponentami naszych danych, kontaktów, zdjęć i wspomnień.

Facebook:

Konto ze statusem „In memoriam” to miejsce, w którym znajomi i rodzina mogą dzielić się wspomnieniami o zmarłej osobie. Nadanie kontu statusu „In memoriam” następuje po złożeniu odpowiedniego wniosku i zabezpiecza też konto przed zalogowaniem się innej osoby. Facebook nie udostępnia danych logowania do czyjegoś konta nawet w takiej sytuacji. Zalogowanie się na konto innej osoby zawsze stanowi naruszenie zasad firmy.

Aby poprosić o nadanie profilowi statusu „In memoriam”, skontaktuj się z Facebookiem.

Usunięcie konta

Znajomi z Facebooka po przedstawieniu odpowiedniej dokumentacji mogą poprosić o usunięcie konta bliskiej osoby z portalu.

Wniosek znajdziesz tutaj:

[Special Request for Medically Incapacitated or Deceased Person's Account | Facebook](#)

Dlaczego to jest ważne? Chociażby dlatego, żeby wizerunek i wspomnienia o zmarłej osobie nie pojawiały się na Twojej tablicy, bo może to się okazać bardzo bolesne. Ale oczywiście decyzja należy do Ciebie.

Zwierzęta domowe

Po śmierci Pana Stefana bliscy nie wiedzieli, co zrobić z jego ukochanym jamnikiem Kabanosem. W dodatku Pan Stefan nie sporządził testamentu, w którym mógłby poinformować spadkobierców, jak widzi dalszą opiekę nad zwierzęciem.

„Zwierzę, jako istota żyjąca, zdolna do odczuwania cierpienia, nie jest rzeczą. Człowiek jest mu winien poszanowanie, ochronę i opiekę” – tak brzmi **art. 1 ust. 1** ustawy z 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt. Warto o tym pamiętać.

Na portalu dla miłośników zwierząt domowych [wamiz.pl](#) można znaleźć bardzo przydatne porady, co robić, gdy osoba zmarła posiadała zwierzę:

Sprawdź, czy ktoś z sąsiadów lub przyjaciół zmarłego nie zechce zaopiekować się zwierzęciem. Bardzo często są to osoby, które je znają i lubią. Sąsiadka, która przez kilka lat codziennie obserwowała pieska zza ściany na spacerze, może być bardziej skłonna do tego, by dać mu dom. Dla zwierzęcia takie rozwiązanie też jest dobre. Nie musi się przeprowadzać, zna już nieco swojego nowego opiekuna.

Zapytaj wśród dalszej rodziny. Jeśli rodzina jest większa, warto szerzej zapytać o to, czy ktoś nie podejmie się opieki. Dla wielu ludzi moralnie naganne jest oddawanie zwierząt do schronisk i nawet jeśli nie planowali psa czy kota, mogą w takiej sytuacji, przez wzgląd na zmarłego, podjąć się opieki.

Jeśli dziedzicysz po zmarłym, to możesz również przeznaczyć część spadku na opiekę (w końcu to są pieniądze zmarłego i zapewne by sobie tego życzył). Wiele osób (zwłaszcza starszych) nie chce zajmować się zwierzęciem, bo nie mają na to środków. Takie wsparcie finansowe mogłoby pomóc znaleźć nowego opiekuna. Warto jednak wtedy regularnie sprawdzać stan zdrowia pupila, a środki wypłacać np. comiesięcznie, a nie z góry.

W Polsce zwierzęta, których opiekun zmarł, bardzo często są oddawane do schronisk. Pozbycie się w ten sposób zwierzęcia przez rodzinę nie jest jednak rozwiązaniem!

Więcej przeczytasz m.in. tutaj:

[Co zrobić z psem po śmierci opiekuna?](#)

Na koniec:

A jeśli chcesz skorzystać z gotowego narzędzia, które pozwala uporządkować swoje sprawy na wypadek śmierci, polecamy „Czerwoną teczkę”, przygotowaną przez Hospicjum pw. św. Ojca Pio.

Teczkę możesz zrobić samodzielnie, korzystając z materiałów dostępnych na stronie internetowej, lub zamówić gotową.

Spójrz tutaj: [Czerwonateczka – Puckie Hospicjum pw. św. Ojca Pio](#)